

מדינת ישראל
משרד החינוך

ראמ"ה
הרשות הארצית
למדידה והערכה בחינוך

מנהל החינוך הדתי

מחווון למבחן בתורה (ספר דברים)

כיתה ו | פנימי

הקדמה

תלמידי כיתות ו נבחנים במבחן בתורה בכל בתי הספר של החינוך הממלכתי-דתי. המבחן נערך במתכונת פנימית.

המבחן הוא פְּלִי הערכה הנוסף על פְּלִי הערכה אחרים שבית הספר משתמש בהם במהלך שנת הלימודים. הוא נועד לבדוק עד כמה תלמידים העומדים לפני סיום בית הספר היסודי בחינוך הממלכתי-דתי, שולטים בתכנים בתורה ויש להם מיומנויות בתחום הדעת הזה. הנושאים הנבדקים במבחן (פרשות "דברים" – "כי תבוא" [מפרק א' עד פסוק ח' שבפרק כ"ט]) נלמדים בשיעורי תורה בכיתה ו.

המבחן פותח לפי תוכנית הלימודים המעודכנת ולפי הדרישות שהגדירו העומדים בראש תחום הדעת במשרד החינוך. מפרט המבחן נמצא באתר האינטרנט של ראמ"ה בלשונית "הערכה פנימית בית ספרית" בנושא 'מבחני החמ"ד'.

מומלץ שצוות ההוראה של תחום הדעת בבית הספר יעיין בשאלות המבחן, יכיר אותן ואת הזיקה שלהן לתוכנית הלימודים ולנלמד בכיתה, כל זאת לפני שייבחנו התלמידים.

להלן עקרונות המבחן הפנימי:

- צוות בית הספר יקיים את המבחן, יבדוק אותו וינתח את תוצאותיו. תוצאות המבחן ומידע ממקורות נוספים עשויים לשמש את בית הספר כדי לגבש תהליכים של קבלת החלטות ולתכנן את ההוראה ואת הלמידה בנושאי הלימוד הנבדקים.
 - הערכה פנימית בית ספרית מהותית מתרחשת אם צוות בית הספר תופס אותה כחלק בלתי נפרד משיפור ומפיתוח מקצועי ולא ככלי בקרה על עבודתו, לכן ישמשו ציוני המבחן אך ורק את הנהלת בית הספר ואת צוותו. ציוני המבחן יישארו בבית הספר, והוא אינו נדרש לדווח על הציונים לגורם חיצוני כל שהוא.
 - מומלץ שהמורה הממלא את תפקיד רכז ההערכה בבית הספר יסייע לצוותי ההוראה להפיק את מרב התועלת מהמבחן, לנתח את תשובות התלמידים, לפרש את התשובות האלה, להסיק מסקנות הנוגעות לתהליכי ההוראה והלמידה בבית הספר ולתכנן דרכי פעולה.
 - מומלץ שצוות ההוראה בבית הספר יערוך ניתוח איכותני של תשובות התלמידים (נוסף על הניתוח הכמותי הנערך באמצעות חישוב הציונים) לפי המחווון של המבחן. כמו כן חשוב לזהות דפוסים שכיחים של תשובות שגויות. זאת הזדמנות לצוותים מתחומים שונים בבית הספר ללמוד יחד ולתרום במידה רבה לשיפור תהליכי הוראה, למידה והערכה של תלמידים ושל מורים בבית הספר.
 - חשוב להחזיר לתלמידים את מחברות המבחן ולתת להם משוב אינטגרטיבי ומחזק. כדאי לשים דגש על נקודות החוזק ועל נקודות התורפה ולהמליץ על דרכים לשיפור.
 - ראמ"ה תעמיד לרשות בתי הספר פְּלִי עזר (מבוססי "אקסלי") כדי לסייע לחשב את הציונים ולקבל נתונים על ההישגים של תלמידי הכיתה ושל תלמידי השכבה. הכלים האלה יפורסמו באתר האינטרנט של ראמ"ה כמה ימים לאחר המועד המומלץ לקיום המבחן.
- להלן סוגי כלי העזר:

- פְּלִי עזר כיתתי – הכלי נועד לחשב את הציונים של תלמידי הכיתה במבחן, והוא מספק נתונים בנוגע להישגי הכיתה במבחן.
- פְּלִי עזר שכבתי – הכלי נועד לחשב את הציונים של תלמידי השכבה במבחן, והוא מספק נתונים בנוגע להישגיהם בשכבה ומאפשר להשוות בין ההישגים בכיתות מקבילות.

- יש להיערך לבחינת תלמידים עם צרכים מיוחדים: רצוי לספק לתלמידים האלה את התנאים שהם רגילים להם בבית הספר במשך השנה. יש להכין אמצעי בחינה ייחודיים מבעוד מועד (למשל מחברות מבחן מוגדלות לתלמידים המתקשים בראייתם). מומלץ להקצות כיתה נפרדת וכוח אדם לפי הצורך ולהודיע לתלמידים האלה אילו תנאים ייחודיים יסופקו להם (למשל שכתוב תשובות המבחן, קבלת הפסקות, חלוקת המבחן למקטעים והקראה).

להלן הנחיות הנוגעות למועד המבחן ולמתכונתו:

- מועד המבחן – מומלץ לקיים את המבחן ביום **רביעי, כ"ו באייר תש"ף, 20 במאי 2020** (אין לקיים את המבחן לפני היום הזה). בית הספר רשאי לדחות את מועד המבחן, אולם יש להביא בחשבון שתלמידים עשויים להיחשף למבחן לפני שייבחנו בו.
- מבנה המבחן – במבחן שלושה חלקים:
 - חלק א – 'ושיננתם לבניך' (ידיעת פסוקים בעל-פה, ידיעת סדר פרשות, הבנת כתב רש"י)
 - חלק ב – 'התורה ומשמעותה'
 - חלק ג – 'פירושי רש"י לתורה'.
- אמצעי העזר – בחלק א אסור להשתמש באמצעי עזר כל שהוא. בחלק ב ובחלק ג מותר להשתמש בחומש דברים ובפירוש רש"י. יש לידע את התלמידים מבעוד מועד בנוגע לשימוש באמצעי העזר.
- מהלך המבחן – תחילה יש לתת לתלמידים את חלק א. החלק הזה אינו חלק ממחברת המבחן, אלא מודפס בדף נפרד. הזמן המוקצב לחלק הזה הוא 10 דקות בערך, ואסור להשתמש באמצעי עזר כל שהוא.
 - לאחר שענו התלמידים על השאלות שבחלק א, יש לקחת מהם את חלק א ולתת להם את מחברת המבחן שבה חלק ב וחלק ג. הזמן המוקצב לחלקים ב, ג הוא 80 דקות ואפשר להשתמש בחומש דברים ובפירוש רש"י.
- משך המבחן – המבחן יימשך 90 דקות כדי שיוכלו התלמידים להשיב על כל השאלות בנינוחות. תלמידים שזדקקו לזמן נוסף כדי להשלים את המבחן, יוכלו לקבלו לפי החלטת בית הספר.
- השאלון לתלמיד – לערכת המבחן נוסף שאלון לתלמיד. השאלון הוא בדף נפרד, ויש לחלק אותו לתלמידים לאחר שיסיימו לענות על כל חלקי המבחן.
 - השאלון הוא כלי עבור המורה. באמצעותו אפשר להתרשם ממידת החיבור בין התלמיד ובין הספר והתכנים הנלמדים – יעד ערכי מרכזי בלימוד תורה.
 - בשאלון היגדים הנוגעים לאהבת הלימוד, לתחושת המסוגלות ולרלוונטיות של הנלמד בעיני התלמיד. התלמיד מתבקש לסמן באיזו מידה הוא מסכים עם הכתוב בכל היגד. הסימון הוא בסולם של חמש דרגות מ"אינני מסכים" (1) ועד "אני מסכים במידה רבה מאוד" (5). נוסף על כך יש בשאלון כמה שאלות פתוחות.
 - השאלון הוא אונימי ואינו חלק מהמבחן ומההערכה האישית. המטרה היא לתת למורה כלי נוסף כדי לקבל תמונה כיתתית כללית. המורה מתבקש לשמור על פרטיות התלמידים ולא לעבור ביניהם בעת מילוי השאלון.
 - בכלי לחישוב הציונים נוספה השנה אפשרות להקליד את תשובות התלמידים על השאלות שבשאלון ולראות את התפלגות תשובות התלמידים לפי ההיגדים השונים.

- רצף המבחן – ההחלטה אם לקיים את המבחן ברצף או שלא ברצף (הפסקה בין חלקי המבחן) תיקבע על ידי בית הספר.
- אמצעי הקשר – בשאלות הנוגעות לתוכן המבחן ולקשר שלו לתוכנית הלימודים יש לפנות למפמ"ר ולנציגיו. בנושאים אחרים אפשר לשלוח מכתב אלקטרוני למשרדי ראמ"ה לכתובת הזאת : rama@education.gov.il.

להלן הערות הנוגעות לבדיקת המבחן :

- אם אין תשובה או ענה התלמיד תשובות, כגון "לא יודע", צייר ציור, העתיק הוראות וכו', יש להשאיר את התא הנוגע לציון השאלה ריק.
- דוגמאות הכתובות בגופן **כמה** הן דוגמאות מקוריות של תשובות תלמידים, והן מובאות בלשונם.
- חלק מהדוגמאות או ההנחיות להערכה כתוב בין סוגריים. הכתוב בין סוגריים אינו חייב להיות בתשובת התלמיד.
- בעמוד 19 במחווך יש מיפוי של המבחן (חלקים ב, ג) לפי יכולות נדרשות.

חלק א: ושיננתם לבניך

שאלה 1

הניקוד: כל מילה חסרה הכתובה במקום הנכון מזכה בחצי נקודה (הציון המרבי הוא 7 נקודות).
הערה: אין להפחית נקודות בשל שגיאות כתיב ובשל הוספה או השמטה של ה' הידיעה, של ו' החיבור ושל אותיות השימוש ב', מ', ל'.

להלן ארבעת הפסוקים (המילים החסרות כתובות בגופן כתב יד):

א. "וַיִּדְעֶתָ הַיּוֹם וְהַשַּׁבָּת א ב כִּי ה' הוּא הָאֱלֹהִים ג ד"

מפועל ועל הארץ מתחת אין עז.
(פרק ד', פסוק ל"ט)

ב. "וַעֲשִׂיתָ הישר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה' לְמַעַן יטב לְךָ וּבֵאתָ וְיִרְשָׁתָ אֶת

הארץ הטובה אֲשֶׁר נשבע ה' לְאַבְרָהָם."
(פרק ו', פסוק י"ח)

ג. "בָּנִים אתם לְה' אֱלֹהֵיכֶם לֹא תתעללו וְלֹא תִשְׁמְרוּ קִרְחָה בֵּין עֵינֵיכֶם

אמת.
(פרק י"ד, פסוק א')

ד. "כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לְה' אֱלֹהֵיךָ וּבָדָד בָּחַר ה' לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סוף מִכָּל הָעַמִּים

אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה."
(פרק י"ד, פסוק ב')

שאלה 2

הניקוד: כל שם של פרשה הכתוב במקום הנכון מזכה בחצי נקודה (הציון המרבי הוא 3 נקודות).

להלן השמות של הפרשות לפי הסדר שלהן בספר דברים (השמות של שש הפרשות החסרות כתובים בגופן כתב יד):

דברים, ואתחנן, עקב, ראה, שופטים, כי תצא, כי תבוא, ניצבים,

ויפק, האזינו, ולא תהרהר.

הערה: שאלה 3 כתובה בחלק א (יושיננתם לבניד'), אבל שייכת לשאלות שבחלק ג (פירושי רש"י לתורה), לכן יתווסף הניקוד שלה לשאלות שבחלק ג.

שאלה 3

4 נק' הקטע מפירוש רש"י כתוב בכתב רגיל ללא שגיאות.

3 נק' יש שגיאה באות אחת.

2 נק' יש שגיאה בשתי אותיות.

1 נק' יש שגיאה בשלוש אותיות או בארבע אותיות.

0 נק' יש שגיאה בחמש אותיות או יותר מכך.

הערות:

- שגיאה חוזרת באות מסוימת תיחשב שגיאה אחת.
- השמטת אות או הוספת אות ייחשבו שגיאות.

להלן הקטע מפירוש רש"י כתוב גם בכתב רגיל:

אף	לאחר	שתגלו	היו	מלניס	במלות:
אף	לאחר	שתגלו	היו	מלניס	במלות

הניחו	תפלין	ועשו	מזוזות,	כדי	שלא
הניחו	תפלין	ועשו	מזוזות	כדי	שלא

יהיו	לכס	חדשים	כשתחזרו,		
יהיו	לכס	חדשים	כשתחזרו		

וכן	הוא	אומר:	"הליצי	לך	ליניס."
וכן	הוא	אומר	הליצי	לך	ליניס

חלק ב: התורה ומשמעותה

שאלה 1א

2 נק' התשובה היא **אחת** התשובות האלה : בעבר הירדן (המזרחי) **או** ב(ארץ) (ערבות) מואב.

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות ציטוט של כל פסוק א', **או** תשובה שיש בה אחת התשובות שלעיל וגם מידע עודף שגוי, לדוגמה :

■ *מצמך ה'ירדן ופאדמך בצרפנה*

שאלה 1ב

2 נק' התשובה היא יציאת מצרים.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 1ג

2 נק' התשובה הנכונה : (א) א' בשבט

0 נק' כל תשובה אחרת

הניקוד: כל דיבר הכתוב במקום הנכון מזכה בנקודה אחת (הציון המרבי הוא 6 נקודות).

להלן הדיברות הקשורים לכל סוג:

■ דיברות הקשורים ל**מחשבה** – שני דיברות מהדיברות האלה:

- אנוכי ה'
- לא יהיה לך
- לא תחמוד

■ דיברות הקשורים ל**לדיבור** – שני הדיברות האלה:

- לא תישא
- לא תענה

הערות:

1. התשובה "זכור את" (מספר שמות) תיחשב תשובה נכונה.
2. התשובה "כבד את" תיחשב תשובה נכונה.

■ דיברות הקשורים ל**מעשה** – שני דיברות מהדיברות האלה:

- לא יהיה לך או לא תעשה לך פסל
- שמור את
- כבד את
- לא תרצח
- לא תנאף
- לא תגנוב.

הערות:

1. התשובה "לא תגזול" במקום "לא תגנוב" תיחשב תשובה שגויה.
2. התשובה "לא תחמוד" תיחשב תשובה נכונה (לפי פרשנות הרמב"ם).

שאלה 3

4 נק' התשובה נכונה בארבעת הסעיפים.

3 נק' התשובה נכונה בשלושה סעיפים.

2 נק' התשובה נכונה בשני סעיפים.

1 נק' התשובה נכונה בסעיף אחד.

0 נק' כל תשובה אחרת

המצווה	המילים בפסוקים
מצוות לימוד תורה	דוגמה: "וְשִׁנְנֶתֶם לְבַבְכֶם וְדַבַּרְתֶּם בָּם"
מצוות תפילין של יד	1. וקשרתם לאות צד ידך
(מצוות) קריאת שמע או שמע ישראל	2. "וּבְשִׁכְבְּךָ וּבְקוּמְךָ"
(מצוות) מזונה	3. "וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ"
מצוות תפילין של ראש	4. והיו לאזנות בין עיניך

שאלה 4א

2 נק' התשובה היא **אחת** התשובות האלה:

- הגויים שהיו בארץ ישראל
- שבעת העממים או פירוט השמות של לפחות שני עממים
- הכנעני או עמי כנען.

1 נק' התשובה היא שמו של **אחד** העממים שאינו הכנעני, למשל האמורי או החיווי, או שמו של אחד העממים שאינו הכנעני, ושם נוסף שגוי.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 4ב

3 נק' יש בתשובה **שתי** הסיבות האלה, והן כתובות בלשון התלמיד:

- כי העמים האחרים היו רשעים.
- בגלל השבועה לאבות או בגלל ההבטחה לאבות או בגלל ההבטחה לאברהם (יצחק ויעקב).

לדוגמה:

- 1. *האויט רשעים.*
- 2. *ה' הפטוח לאברהם.*
- 1. *כי הארץ מדיצה לצט ישראל באלף ההפטחה ה' לאבות.*
- 2. *כי האויט לא התנהאן טוב, הט היו רשעים.*
- 1. *ה' הפטוח את הארץ לאברהם יצחק ויעקב.*
- 2. *לא כי אנחנו טובים אלא האויט רשעים.*

1 נק' יש בתשובה **אחת** הסיבות שלעיל, והיא כתובה בלשון התלמיד, או יש בתשובה **אחת** הסיבות שלעיל וגם סיבה אחרת שאינה מהסיבות שלעיל.

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- *כי צט ישראל הוא הכי "טוב" כדי לרשת את הארץ.*

שאלה 5א

3 נק' התשובה היא **אחת** התשובות האלה :

- תשובה שכתוב בה הבדל אחד הנוגע להשקיה, וההבדל עוסק באופן ההשקיה (ממי הגשם או מתעלות) או בטופוגרפיה של הארצות (מצרים היא ארץ מישורית ומושקית מהנילוס, ואילו בארץ ישראל יש הרים ובקעות, לכן היא מושקית ממי הגשם).
- תשובה שכתוב בה שארץ ישראל היא ארץ שה' דורש אותה או משגיח עליה, ואילו ארץ מצרים אינה ארץ כזאת.

1 נק' התשובה עוסקת רק ב**אחת** הארצות (אין השוואה), לדוגמה :

- *בארץ ישראל יש הרבה עמ.*
- *בארץ מצרים לא יורד כאצט עמ.*
- *בארץ מצרים צריק לטרוח להביא מים מהנילוס.*

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 5ב

3 נק' התשובה הנכונה : (ד) ירידת הגשם בה תלויה בקשר של בני ישראל עם ה'.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 6א

3 נק' המצווה היא שיש לתת רכוש או מתנות לעבד כשהוא משתחרר.

הערות :

- תשובה שכתובות בה מילים מהפסוק, כמו "צאן", "יקב", כדוגמה לרכוש שמעניקים לעבד כשהוא משתחרר, תיחשב תשובה נכונה.
- התשובה "מצוות הענקה" תיחשב תשובה נכונה.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 6ב

2 נק' הטעם למצווה כתוב בתשובה כך : " (וזכרת) כי עבד היית בארץ מצרים (ויפדך ה' אֶל־לוקיד)".

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 6ג

2 נק' יש בתשובה הסבר, ולפיו הכסף שנותנים במתנה לעובד הפורש מעבודתו דומה לרכוש או למתנות שנותנים לעבד כשהוא משתחרר, או יש בתשובה הסבר, ולפיו תכלית הענקת הכסף או המתנות האלה דומה – לאפשר לעובד או לעבד להסתגל לנסיבות החיים החדשות, לדוגמה:

- הצנקה זו מתנה בלשון התורה. המתנה לצורך היא כמו הרכוש שנותנים לצורך שמתחזק.
- המצווה היא לצורך לצורך להתחיל את החיים כאיש חופשי. זו מט המטרה של המתנה לצורך.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 7א

3 נק' יש בתשובה שתי מצוות מהמצוות האלה:

- לא להרבות סוסים.
- לא להשיב את העם למצרים.
- לא להרבות נשים.
- לא להרבות כסף וזהב.

1 נק' יש בתשובה אחת המצוות שלעיל, או יש בתשובה אחת המצוות שלעיל, ומצווה נוספת שגויה.

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- לא להתאדות.

שאלה 7ב

3 נק' מצוות העשה היא לכתוב ספר תורה או ללמוד תורה.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 8א

3 נק' הפירוש של **שלוש** המילים כתוב כך :

דגן : חיטה **או** שעורה **או** תבואה

תירוש : יין **או** מיץ ענבים

הערה : התשובה "גפן" תיחשב תשובה נכונה.

יצהר : שמן.

2 נק' פירושן של **שתי** מילים מהמילים שלעיל כתוב בתשובה, **או** פירושן של **שתי** מילים מהמילים שלעיל כתוב בתשובה, ופירוש נוסף שגוי.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 8ב

3 נק' **אחת** הסיבות שלהלן כתובה בלשון התלמיד **או** בלשון החומש :

■ אין להם נחלה.

■ הם עובדים עבורנו בבית המקדש.

■ ה' בחר בהם לעבוד בשביל עם ישראל.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 9א

3 נק' התשובה היא **אחת** התשובות האלה : לרוצח בשוגג **או** לרוצח בשגגה **או** לאנשים שהרגו בטעות **או** לרוצח אשר ירצח את רעהו בבלי דעת.

0 נק' כל תשובה אחרת, לרבות תשובה העוסקת ברצח או בהריגה, **אך אינה עוסקת** גם בשגגה או בטעות.

שאלה 9ב

3 נק' השם של **שלוש** ערי המקלט כתוב במקום המתאים במפה כך :

חצי המנשה : גולן

גד : ראמות

ראובן : בצר.

1 נק' שמן של **שתי** ערי מקלט מערי המקלט שלעיל כתוב במקום המתאים במפה, **או** שמן של **שתי** ערי מקלט מערי המקלט שלעיל כתוב במקום המתאים במפה, ושם נוסף שגוי.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 10א

3 נק' התשובה כתובה בלשון התלמיד, ולפיה אין פוסקים דין בבית משפט על סמך עדות של עד אחד או צריך לפחות שני עדים, לדוגמה:

- חייבים לפחות 2 אד'ים לד'ין.
- לא לפסוק עם עד אחד.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 10ב

3 נק' התשובה הנכונה: (ג) עד שהתברר שלא היה במקום האירוע.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 11א

2 נק' התשובה היא לפועל שנשכר לעבוד בכרם של בעל הכרם.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 11ב

2 נק' התשובה היא אחת התשובות האלה:

- אסור לשים ענבים בכלים.
- אסור להוציא ענבים מהכרם.
- אסור לאכול יותר מהדרוש כדי לשבוע.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 11ג

2 נק' התשובה היא אחד הטעמים האלה:

- כדי שלא לנצל את בעל הכרם.
- כדי לנהוג בהגינות כלפי בעל הכרם.
- כדי שיזכרו את הפועל לטובה.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 12א

2 נק' הציווי כתוב בלשון התלמיד, ולפיו יש לשלם לשכיר לאחר שסיים את עבודתו, ואין לעכב את שכרו.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 12ב

2 נק' התשובה היא **אחת** התשובות האלה : (הפועל) רוצה מאוד לקבל את שכרו **או** (הפועל) מוכן להסתכן כדי לקבל את שכרו.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 12ג

2 נק' התשובה היא **אחת** המידות האלה (או מידה אחרת שהמשמעות שלה דומה) : התחשבות בנוזק, הגינות, קיום התחייבות בזמן.

0 נק' כל תשובה אחרת

חלק ג: פירושי רש"י לתורה

שאלה 13א

2 נק' התשובה היא המילים האלה: "דבר אחר".

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 13ב

2 נק' האיסור כתוב בלשון התלמיד לפי שני הפירושים כפי שמפורט להלן:

- לפי הפירוש הראשון: אסור להקריב קורבנות לה' בכל מקום.
- לפי הפירוש השני: אסור למחוק את שם ה' או אסור לנתץ את מזבח ה'.

1 נק' האיסור כתוב לפי אחד הפירושים שלעיל.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 14א

2 נק' הסתירה כתובה בלשון התלמיד, ולפיה לא יהיו אביונים (בעם ישראל) לפי הכתוב בפסוק ד', ולפי הכתוב בפסוק י"א, תמיד יהיו אביונים, לדוגמה:

- באחד כתוב *לפי יהיו אביונים* ובשני כתוב *שהיה אביון*.

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- אחד אומר *לפי אביונים* ואחד *לפי אביונים* יותר מדאי.

שאלה 14ב

2 נק' התשובה כתובה בלשון התלמיד, ולפיה אם יקיימו בני ישראל את המצוות, לא יהיו בהם עניים (אלא רק בין הגויים), אבל אם לא יקיימו בני ישראל את המצוות, יהיו בהם עניים, לדוגמה:

- כעושים מצוות אין אביונים בעם ישראל וכעושים איש אביונים בעם ישראל.
- כשאנו עושים את מצוות ה' הצנייט יהיו בעמך אומות העולם וכשאנו לא מקיימים מצוות יהיו בנו עניים.

0 נק' כל תשובה אחרת

2 נק' הדין וההסבר הנוגעים לעובר האורח שבכל איור כתובים כך :

איור 1: הדין – עובר האורח חייב לעזור לטעון; ההסבר – בעל החמור משתתף במאמץ.

איור 2: הדין – עובר האורח אינו חייב לעזור לטעון; ההסבר – בעל החמור אינו משתתף במאמץ.

לדוגמה :

■ **איור 1:**

הדין – *אט חמורו נפל אתה צריק לעזור לו.*

ההסבר – *בתנאי שהוא עוזר.*

איור 2:

הדין – *אתה לא צריק לעזור לו.*

ההסבר – *כי אט הוא לא יעזור לך להריט את החמור אתה לא צריק.*

■ **איור 1:**

הדין – *האיש שהולך בצד צריק לעזור לאיש השני להקיט את החמור.*

ההסבר – *כתוב בפסוק: "לא ראיתי... והתעלמתי..." כלאומי, אסור לך להתעלם במצב כזה.*

איור 2:

הדין – *האיש שהולך בצד לא צריק לעזור לאיש השני להקיט את החמור.*

ההסבר – *כתוב בפסוק: "הקט תקוט עמו". כלאומי, אט בעל החמור לא עוזר לחמור אט אתה לא צריק.*

1 נק' הדין וההסבר הנוגעים לעובר האורח שבכל איור כתובים כפי שמפורט באחת האפשרויות האלה :

■ הדין כתוב בשני האיורים כפי שמפורט לעיל, אך ההסבר שגוי באחד האיורים, לדוגמה :

■ **איור 1:**

הדין – *לעזור לאדם.*

ההסבר – *התורה מצווה לעזור לאדם שצריך עזרה.*

איור 2:

הדין – *יכול לעזרת מהמקום.*

ההסבר – *אט הפנאדם לא עוזר בצמח אין סיבה שצובר אורח יעזור.*

(הדין נכון בשני האיורים, אך ההסבר שגוי באיור 1.)

■ הדין וההסבר כתובים רק באיור 1 או רק באיור 2 כפי שמפורט לעיל.

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה :

■ **איור 1:**

הדין – *חייב לעזור.*

ההסבר – *אט מישהו מבקש עזרה אז חייבים לעזור.*

איור 2:

הדין – *פטור מלעזור.*

ההסבר – *אט האדם רואה ונינוח סימן שהכף בסדר.*

(הדין שבשני האיורים נכון, אך ההסבר שבשני האיורים שגוי.)

שאלה 15ב

2 נק' התשובה היא המילה הזאת: "עֲמוֹ" (או "עימור").

0 נק' כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- הקט תקיט צו
- הקט תקיט

שאלה 16א

2 נק' התשובה היא אחת התשובות האלה: חוקים ומשפטים או מצוות.

0 נק' כל תשובה אחרת

שאלה 16ב

2 נק' התשובה כתובה בלשון התלמיד, ולפיה רש"י מתכוון שצריך לקיים מצוות בשמחה ובהתלהבות כפי שנוהגים בדבר חדש.

0 נק' כל תשובה אחרת

מיפוי המבחן (חלקים ב, ג)

להלן מיפוי המבחן לפי יכולות נדרשות:

חלק ב – התורה ומשמעותה

זיכרון או ידע	א8, ב8, ג9, א10, ב10
איתור מידע	א1, ב1, ג1, א6, ב7, א7, ב7
ביאור ושכתוב	א3, ב4, א4, ב5, א5, ב6, א6, ב9, א10, א11, ב11, א12, ב12
מיון והכללה	2
יישום וערכים	א6, ג11, א12, ב12

חלק ג – פירושי רש"י לתורה

הבנת תוכן פירוש רש"י	א13, ב13, א14, ב14, א15, ב16
מיומנויות לימוד בפירוש רש"י	א13, ב15, א16

כל הזכויות שמורות למדינת ישראל, משרד החינוך, ראמ"ה. השימוש במסמך זה, לרבות הפריטים שבו, מוגבל למטרות לימוד אישיות בלבד או להוראה ולבחינה על ידי מוסד חינוך בלבד, לפי הרשאה מפורשת למוסד חינוך באתר ראמ"ה. זכויות השימוש אינן ניתנות להעברה. חל איסור מפורש לכל שימוש מסחרי וכן לכל מטרה אחרת שאינה מסחרית. אין להעתיק, להפיץ, לעבד, להציג, לשכפל, לפרסם, להנפיק רישיון, ליצור עבודות נגזרות בין על ידי המשתמש ובין באמצעות אחר לכל מטרה או למכור פריט מפרטי המידע, התוכן, המוצרים או השירותים שמקורם במסמך זה. תוכן המבחנים, לרבות טקסט, תוכנה, תמונות, גרפיקה וכל חומר אחר המוכלל במסמך זה, מוגן על ידי זכויות יוצרים, סימני מסחר, פטנטים או זכויות יוצרים וקניין רוחני אחרות, ועל פי כל דין; כל זכות שאינה ניתנת במסמך זה במפורש, דינה כזכות שמורה.